

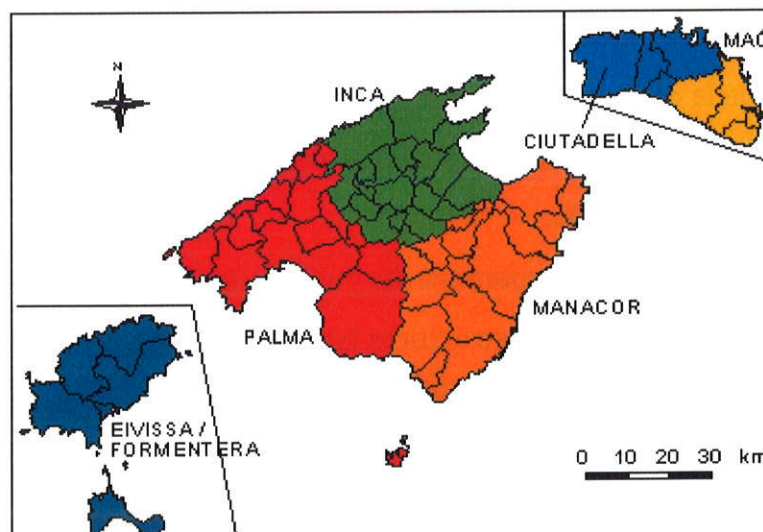
MANUAL DEL FISIOTERAPEUTA EDUCATIU

INTRODUCCIÓ

Aquest manual pretén ésser una guia per als fisioterapeutes educatius que complementa les instruccions sobre la intervenció dels fisioterapeutes educatius als centres públics de les Illes Balears.

En la relació de llocs de treball (RLT) de personal funcionari només hi ha creats els llocs de treball de fisioterapeutes funcionaris de carrera o dels interins en lloc vacant.

Les places dels fisioterapeutes educatius són places amb destinació a zona, llevat de tres places que són amb destinació a centre amb atribució temporal de tasques en cas de no cobrir les hores de feina al seu centre de destinació.

MARC TEÒRIC

El marc teòric en què ens hem anat formant parteix des de les bases neurofisiològiques i teories de l'aprenentatge motor tenint en compte:

- **La teoria dels Sistemes Dinàmics** (inspirada en els treballs de Bernstein, 1967) ens diu que la conducta motriu és fruit de la cooperació dinàmica de diferents subsistemes dins d'un context i una tasca específica. Cada infant, en la interrelació amb l'entorn, aprèn a utilitzar interaccions dinàmiques entre segments múscul-esquelètics per a adaptar els seus moviments a l'objectiu de l'activitat i les demandes de l'entorn.

- **La Neuroplasticitat** (Edward Taub, 1995), ens parla de la capacitat de reorganització de les diferents funcions cerebrals per a adaptar-se a les exigències de l'entorn (mediambientals) que se li plantegen; la neuroplasticitat cerebral dura tota la vida i persisteix en la vellesa. El desenvolupament és un procés que succeeix al llarg de la vida de l'home (Woollacott i Shumway-Coot, 1990).

Es tracta d'aprendre o re-aprendre per a millorar la capacitat motora, en qualitat de moviment i quantitat d'ús, en les activitats de la vida diària, deixant de dependre exclusivament de les àrees cerebrals o components del sistema nerviós afectades i fent-ho mitjançant les sanes o menys lesionades.

- **Les teories sobre l'Aprenentatge Motor** (Higgins, 1991) ens parlen del conjunt de processos interns associats a la pràctica i a l'experiència, subjectes a canvis en l'habilitat de la capacitat motriu, que sorgeix de la interacció de l'infant amb l'activitat i l'entorn. Les solucions seran noves estratègies sortides d'un procés de percepció-cognició-acció.

La conducta i el desenvolupament del moviment neixen de la cooperació dinàmica de diferents subsistemes i estructures (sistema nerviós central i sistema múscul-esquelètic; àrees cognitives i de la ideació, àrees perceptives i sensorials i àrees motores i de l'acció; integritat i característiques individuals, activitat i tasca, i entorn i context) que s'interrelacionen i auto-organitzen entre elles per a donar la resposta motora adequada a la demanda exigida per l'entorn (Kamm, Thelen, Jensen 1990;

Stuberg, Harbourne 1994; Shumway-Cook, Woollacott 1995).

CIF (OMS, 2001)

Per altra banda, la publicació el 2001 per l'Organització Mundial de la Salut, de la CIF (Classificació Internacional del Funcionament, la Discapacitat i la Salut), descriu les situacions relacionades amb el funcionament humà i les seves restriccions com la relació dinàmica i bidireccional entre components de condicions de salut i factors contextuais.

Així tenim:

- Components de funcionament i discapacitat:
  - o Dèficits: es refereix a funcions fisiològiques i estructures anatòmiques corporals.
  - o Tasques o activitats: jugar a llençar pilotes, esmorzar, fer un dibuix...
  - o Participació: implicació, formar part, ser inclòs, participar, ser acceptat, accedir a les oportunitats que ofereix l'entorn, ...
- Components o factors contextuais:
  - o Factors ambientals: efecte facilitador o de barrera de les característiques de l'entorn físic, social i actitudinal (prejudicis, estigmes,...).
  - o Factors personals: efecte dels atributs de la persona, història personal i estil de vida.

La CIF, o la CIF-IA (Classificació Internacional del Funcionament, de la Discapacitat i de la Salut de la Infància i la Joventut, 2007), ens diu que:

- Tots els dominis són d'igual importància pel funcionament dels infants.
- Estructures i funcions corporals, per si soles, no determinen la funcionalitat.
- Els infants aprenen mitjançant la seva participació en l'entorn, adaptant la seva activitat a les demandes dels factors contextuais. Aquests tenen la mateixa importància que l'infant.
- Existeixen infants amb diferents graus de funcionament en un mateix context, i diferents contextos per un mateix grau de funcionament.

- Els factors contextuais són el principal objecte de la intervenció. Si actuem sobre l'entorn, pot canviar el funcionament de l'infant.
- La participació i la funcionalitat de l'infant es contextualitzen en les rutines diàries en els seus entorns naturals (escola, casa, parc, ...). Fent adaptacions de l'entorn es millora la qualitat de vida de l'infant.
- Activitat i participació en rutines diàries milloren l'estructura i funció corporal. Amb l'activitat i la participació en el seu entorn, l'infant aprendrà la seva millor forma de realitzar la funció. Apareixeran noves estratègies de control motor que faran que pugui participar amb la major autonomia possible, amb els suports i ajudes (elements facilitadors) necessaris.

La CIF remarca la importància de tots els dominis per igual en el funcionament de l'infant i la necessitat d'un abordatge global de totes aquestes dimensions en la intervenció, tenint en compte el dèficit (lesió o afectació), la funció (activitat o tasca) i, especialment, la participació; i tenint present les característiques concretes de l'infant (condició física, psíquica, emocional, caràcter, afectacions, motivacions,...) i les característiques concretes de l'entorn (barreres arquitectòniques, barreres socials, ...), posant l'accent en aquestes darreres.

Persones amb una mateixa condició de salut poden tenir diferents nivells de funcionament (Cerniauskaite et al. 2011). La forma de reduir les limitacions passa per intervenir i proveir de suports, centrats en la conducta adaptativa i en el nivell de participació, en els contextos naturals (Luckasson et col., 2002; Alonso & Schalock, 2010).

Per tant, la intervenció ha de basar-se en fomentar la participació i inclusió comunitària i social (Green et al. 2013) i centrar-se a millorar la funcionalitat en funció de les necessitats/demandes de l'entorn (família i escola, alumne/a, context), promovent la participació i socialització, millorant o mantenint l'estat de forma i promovent el benestar i la qualitat de vida de l'alumne/a i la seva família (Palisano et al. 2004).

D'aquí la importància que el fisioterapeuta pugui intervenir dins l'entorn educatiu, ja que l'aprenentatge motriu és funcional i dins un context significatiu per l'alumne, com és l'escola o l'Institut, segons el seu nivell educatiu.

MODEL D'INTERVENCIÓ CENTRAT EN L'ENTORN (MCE)

Les diferents teories del desenvolupament i de l'aprenentatge motor, els estudis més recents sobre intervenció amb infants amb diversitat funcional i la CIF ens porten cap al Model d'intervenció Centrat en l'Entorn (MCE).

L'evidència científica demostra que més hores de tractament especialitzat no és el que beneficia més a l'infant (Mc.William i Casey, 2004). El més important és la intervenció-generalització amb els cuidadors principals que es realitza durant el dia, no els serveis prestats (hores de tractament).

Les investigacions demostren que l'aprenentatge i el desenvolupament dels infants es produeixen amb major rapidesa quan es parteix dels seus interessos, això fa que s'involucrin més en les activitats, amb la qual cosa tenen més oportunitats per practicar habilitats existents, explorar l'entorn i aprendre noves competències (Dunst, 2000).

Aquestes pràctiques promouen confiar en la competència dels cuidadors, ja que ningú millor que ells detecta les necessitats dels infants en el seu dia a dia. És per mitjà d'ells i dins les activitats que es realitzen a diari la millor manera d'aconseguir resultats amb l'infant.

Segons aquest model d'intervenció:

- El professional d'atenció específica (en aquest cas, fisioterapeuta) es converteix en un suport del procés de desenvolupament de l'infant.
- L'expert és l'entorn natural i habitual de l'infant (l'escola, els i les mestres, els companys i companyes, la família...) ja que són els que coneixen les necessitats dels alumnes en les rutines diàries.
- Es tracta de capacitar i donar elements a l'entorn per a que pugui actuar basant-se en els punts forts i en els recursos dels quals disposa.
- L'entorn serà qui proposarà els objectius, amb els suports necessaris

(fisioterapeuta i altres professionals específics), d'acord a les necessitats i característiques pròpies de l'infant i de l'entorn.

- o La intervenció específica es duu a terme dins dels entorns naturals, de forma flexible i sensible a cada un d'ells (en el nostre cas, sensible a cada escola i a cada família).

La intervenció del professional fisioterapeuta educatiu, sobre l'alumne/a amb diversitat funcional motriu de manera individual i apartada de l'activitat i del grup, deixa de banda i desaprofita l'oportunitat de treballar en i per l'entorn (mestres/professors i alumnes, activitats i jocs, tipus de suports i adaptacions, estratègies, espais i mobiliari,...) i perd l'ocasió de fomentar un altre aspecte fonamental, el de la capacitat de l'altre:

- o Del mestre/a o professor/a al veure'ns interactuar i moure l'infant.
- o De la resta d'infants, al incorporar les possibilitats de jocs i activitats compartides.
- o Del propi infant amb diversitat funcional, aprenent sobre els seus propis potencials i possibilitats, malgrat la limitació, i incorporant estratègies per a l'autonomia i la participació en funció de les demandes sol·licitades pels diferents agents i contextos.

El repte, i la necessitat, és l'abordatge global, contextualitzat en entorns naturals i en col·laboració amb altres professionals i la família, ja que en l'anàlisi d'una dificultat, s'han de buscar les variables que poden estar influint en el procés educatiu de l'alumne/a.

FORMACIÓ

La formació dels funcionaris públics és un dret i un deure que ha de proporcionar l'Administració als seus treballadors.

Per accedir a ella, els fisioterapeutes fins al mes d'octubre podran enviar les propostes de formació específiques de la seva especialitat pel mateix curs al servei d'Atenció a la Diversitat (SAD) que les tramitarà cap a l'EBAP.

Per altra banda, l'Administració també ha de facilitar l'accés a altres formacions que puguin ser adients per desenvolupar les seves tasques dins l'entorn educatiu, com per exemple, formació dels CEP, o d'altres organismes, associacions o sindicats relacionades amb la fisioteràpia pediàtrica o el món educatiu.

COORDINACIÓ AMB EL SERVEI D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

La persona de referència de la conselleria d'Educació, Universitat i Recerca, per parlar sobre qüestions relacionades amb la feina (metodologia, horaris, atenció als infants, material, etc.) pertany al servei d'Atenció a la Diversitat (SAD) de la direcció general de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa, la qual es troba a l'edifici del Carrer del Ter 16, 2n Planta Torre A (Edifici Alexandre Rosselló i Pastors) Polígon de Son Fuster.

Les instruccions i els documents que es necessiten es troben a la web del SAD.

El telèfon de contacte del SAD és el 971 17 78 00 (extensió 62386) i l'adreça electrònica sad@dgpice.caib.es

HORARI

La jornada diària és de set hores, compreses entre les 8.00 i les 15.00 h, encara que aquest horari es pot flexibilitzar en funció de les necessitats del programa d'intervenció de l'alumne entre les 8h i les 16,30h.

Per configurar l'horari o fer-hi canvis s'ha de tenir en compte el que s'especifiqui a les instruccions de fisioteràpia educativa del servei d'Atenció a la Diversitat.

Cal recordar que els instituts, per norma general comencen a les 8.00 h i acaben a les 15.00 h, i es pot organitzar l'horari per començar a un IES, si és possible.

PERMISOS, VACANCES I LLICENCIES

Podeu consultar la normativa que regula els permisos, vacances i llicències del personal a l'adreça electrònica:

http://www.caib.es/sites/permisosivacances/ca/pagina_dinici-58537/, en cas de dubte, s'ha de parlar amb el departament de Recursos Humans: 971177764.

En tots els casos (Nadal, Pasqua, la festa escolar unificada i el dia de lliure elecció de centre) els dies laborals que el centre roman tancat, es consideren dies de vacances. Es podrà triar un sol centre de lliure elecció durant el curs escolar i s'ha de comunicar a la direcció del centre.

INDEMNITZACIONS PER LA UTILITZACIÓ HABITUAL DEL VEHICLE PARTICULAR

El Decret 16/2016, de 8 d'abril pel qual s'aprova el Text consolidat del Decret pel qual es regulen les indemnitzacions per raó del servei del personal al servei de l'Administració autonòmica de les Illes Balears (BOIB núm.45, de 9 d'abril de 2016), la disposició addicional primera regula la utilització habitual del vehicle particular. El quilometratge fet entre diferents termes municipals, així com els peatges i aparcaments, s'abonen. Per demanar-lo s'ha d'emplenar un imprès disponible al web del departament de Gestió Econòmica (servei de Gestió Econòmica) de la Secretaria General de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca.

En aquest web apareix la sol·licitud de transferència bancària per a pagaments de la Comunitat Autònoma, que només s'ha de presentar una vegada. A l'apartat "Impresos actualitzats – Indemnitzacions per raó del servei", s'hi troben les instruccions, un PDF amb instruccions específiques per a fisioterapeutes, un PDF amb les distàncies actualitzades i el model general per a emplenar i presentar. Al model general hi ha diferents apartats que s'emplenen de la manera següent:

- Sr./Sra.: el nom del director general.
- Càrrec: director general de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa.
- Treballador i NIF: les dades del fisioterapeuta.
- Per a dur a terme la comissió de servei següent: fisioteràpia itinerant.
- servei: Atenció a la Diversitat.

A l'altre full:

- El Sr. / la Sra.: el nom del fisioterapeuta.
- Del cos de: facultatiu tècnic.
- Especialitat: fisioteràpia.
- Lloc de feina: posar un centre educatiu

- Servei encomanat: fisioteràpia itinerant.
- Nombre de quilòmetres: és important que es correspongui amb les distàncies que es troben al document PDF esmentat i, si no hi apareix el recorregut que s'ha fet, telefonar al departament de Gestió Econòmica (UGE) al tel. 971 17 77 62, ext. 62262 per saber la distància que correspon.

COMPATIBILITAT

La compatibilitat del personal al servei de les administracions públiques es regula a la llei 53/1984, de 26 de desembre.

El reconeixement de compatibilitat és un requisit indispensable previ perquè els empleats públics de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears puguin començar a exercir-la. Aquí trobareu la informació i el model de sol·licitud

ACCÉS AL PORTAL DEL PERSONAL

Per obtenir la contrasenya per accedir a la intranet i poder veure les nòmines i gestionar els permisos que corresponguin, accedir al Weib (Suport tècnic > Compte d'usuari > Sol·licitud) i seguir les instruccions que hi ha. Un cop es disposa de nom d'usuari i la contrasenya, es pot accedir a la intranet a través del mateix WEIB, a l'enllaç del Portal del personal.

GLOSARI BÀSIC EDUCATIU

NEE: necessitats educatives especials

DM: discapacitat motriu (diversitat funcional motriu)

DP: discapacitat psíquica

DSA: discapacitat sensorial auditiva

DSV: discapacitat sensorial visual

RM: retard maduratiu

TEA: trastorn de l'espectre autista

TEG: trastorn emocional greu

TGC: trastorn greu de conducta

Altres sigles

EAP: Equip Atenció Primerenca de 0-3 anys.

EOEP: Equip d'Orientació Educativa i Psicopedagògica de 3-12 anys.

OE: Orientador Educatiu.

PTSC: Professor Tècnic Educatiu.

DO: Departament d'Orientació de 12-18 anys.

UDIAP: Unitat de Diagnòstic Infantil i Atenció Primerenca.

SEDIAP: Serveis de Desenvolupament Infantil i Atenció Primerenca.

SVAP: Servei de Valoració i Atenció Primerenca (0-7 anys). Conselleria de Salut, Família i benestar social.

CAPDI: Centre Coordinador d'Atenció Primerenca i Desenvolupament Infantil. Conselleria Salut i Consum.

IBSMIA: l'Institut Balear per a la Salut Mental de la Infància i l'Adolescència. És l'organisme responsable de l'avaluació, diagnòstic i tractament de tots els infants i joves de Illes Balears que tenen un trastorn mental greu.

ATE: auxiliar tècnic educatiu

PT : mestre/a especialitzat en pedagogia terapèutica.

AL : mestre/a especialitzat en audició i llenguatge.

AD: mestre/a especialitzat en atenció a la diversitat.

Aula UECCO: unitat educativa amb currículum propi en centres ordinaris.

Aula ASCE: aula substitutòria de centre específic

UVAI: unitat volant d'atenció a la inclusió (ASPAS, per alumnes amb DSA; AMADIBA per alumnes amb TEA; ONCE, per a DSV, i ASNIMO, per a alumnes amb síndrome de Down

NOUSIS: tecnologia adaptada a la discapacitat

Palma, 21 de juliol de 2020

Vist i plau de la cap de servei d'Atenció a la Diversitat

Marta Escoda Trobat

